

Latvija arti bankroto

Latvija arti [bankroto](#). Tai reiškia, kad ji turi per daug [skolų](#), per daug [išlaidų](#), ir greit nebeturės pinigų apmokėti mokytojoms, valdininkams, policininkams, kariuomenei, ir visiems kitiems, kurie gauna algą iš valdžios.

Kaip tai galėjo atsitikti? 2006 m. ir pirmoje pusėje 2007 m. Latvijai labai sekėsi ir jos [ekonomika](#) augo. Latvijos piliečiai, pasitikėdami ateitimi, ėmė skolintis daugiau ir daugiau pinigų. Ypatingai daug skolinosi namams statyti ir pirkti. O Latvijos bankai taip pat pasitikėjo ateitimi. Jie neatsargiai skolino ir skolino už labai žemas [palūkanas](#).

Yra normalu nuolat truputį skolintis, nes bankai žino, kad skola bus apmokėta. Bet bankai normaliai skolina atsargiai – jei žmogus mažai uždirba, gauna tik mažą paskolą. Bet Latvijos bankai skolino neatsargiai – žmonės, kurių algos buvo mažos lengvai gavo dideles paskolas už mažas palūkanas.

Kadangi tiek daug žmonių norėjo nusipirkti ar pasistatyti namą, namų kainos labai kilo. Todėl ir skolos didėjo – nes reikėjo daugiau už namą mokėti.

Namas Latvijoje

Jau antroje pusėje 2007 m. namų kainos ėmė kristi. Tai reiškia, kad tie, kurie buvo nusipirkę namą, nebegalėjo namo parduoti už tą kainą, kurią jie mokėjo. Jie turėjo skirtumą atiduoti bankui iš savo kišenės. Bet jie nepajėgė to padaryti, tai bankai prarado tuos pinigus.

2008 m. prasidėjo [pasaulinė ekonominė krizė](#). Bankai nebeturėjo pinigų net ir tiems [skolininkams](#), kurie tikrai galėjo grąžinti skolą. Bankai nebegalėjo skolinti pinigų, kad [prekyba ir pramonė](#) veiktų normaliai. O kadangi ekonomika sulėtėjo, [patikimieji](#) skolininkai nebegalėjo uždirbti pinigų ir nebegalėjo savo skolų apmokėti.

Islandija buvo pirmoji šalis, kuri turėjo paskelbti, kad ji arti bankroto. Ją išgelbėjo Tarptautinis valiutos fondas (TVF) ir Skandinavijos kraštai, kartu su kitais kraštais, suteikdami Islandijai reikiamą paskolą.

2009 m. Latvijos [vyriausybės biudžetas](#) numatė, kad jie išleis 1,000,000,000 latų daugiau, negu uždirbs. Latvijos [skolintojai](#) negalėjo tokio biudžeto paremti. Ji turėjo savo skolintojams pažadėti sumažinti išlaidas.

Gruodžio mėnesį Latvijos vyriausybė sukūrė naują biudžetą, kuris mažino išlaidas (atleido tarnautojus ir mažino jų algas) ir pakėlė [mokesčius](#). Tačiau Latvijos piliečiai buvo nepatenkinti. Sausio 13 Rygoje įvyko [mitingas](#) išreikšti nepasitenkinimą vyriausybe. Mitingas pavirto [riaušėmis](#) (žr. “Laikai vaikams” [sausio numerį](#)).

Mitingas Rygoje ...

... pavirto riaušėmis

Greit po to, vasario mėnesį, vyriausybė dėl žmonių nepasitikėjimo [pasitraukė](#). Buvo sukurta nauja vyriausybė. Naujasis [ministras pirmininkas](#) – Valdis Dombrovskis.

Latvijos prezidentas Valdis Zatlers (dešinė) sveikina naują Ministrą pirmininką Valdį Dombrovskį (iš Reuters)

Lietuvos Ministras pirmininkas Andrius Kubilius (iš Reuters)

Dombrovskis sudarė savo ministrų [štaba](#) per dvi savaites ir uždavė jiems sunkų uždavinį. Jie turi iki kovo pabaigos (maždaug per dvi savaites) nutarti, kaip išimti 700,000,000 [latu](#) iš biudžeto. Jei to nepadarys, Latvija negaus reikalingos paskolos iš skolintojų ir bankrutuos.

Pinigus paskolai pažadėjo sutelkti Pasaulio bankas, Skandinavijos šalys (Švedija, Norvegija ir Suomija), Čekija, Lenkija ir Estija. Švedija ypatingai susidomėjusi padėti Latvijai. Švedijos ambasadorius Latvijoje, Mats Staffansson, sakė, kad Švedija padės Latvijai dėl dviejų priežasčių:

1. Ji jaučia solidarumą su visom Pabaltijo šalim.
2. Daugiau negu 50% skolų Latvijoje priklauso švedų bankam. Jiems svarbu, kad Latvija nebankrutuotų. Jei Latvija bankrutuos, bankai praras pinigus, kuriuos paskolino Latvijos piliečiams.

Švedijos ambasadorius Latvijoje Mats Staffansson (iš <http://www.swedenabroad.com>)

Lietuvos padėtis panaši į Latvijos. Naujoji vyriausybė sukūrė biudžetą sausio mėnesį (žr. “Laikai vaikams” [sausio numerį](#)). Biudžete buvo numatyti mokesčių pakėlimai ir išlaidų mažinimai (algų mažinimas, žmonių atleidimas). Žmonės buvo nepatenkinti ir surengė mitingą. Jis pavirto riaušėmis (žr. “Laikai vaikams” [sausio numerį](#)).

Lietuvos Ministras pirmininkas Andrius Kubilius sako, kad pagrindinis būdas kovoti su krize yra išsaugoti lito ir finansinės sistemos [stabilumą](#). Todėl buvo sukurtas [konservatyvus](#) biudžetas, kuris gal nepopuliarus, bet būtinas.

Kubilius lietuvius perspėjo, kad reikės dar labiau mažinti išlaidas, negu sausio mėnesį manyta, nes Lietuvos ekonomika mažės daugiau, negu anksčiau galvota. Anot Kubiliaus, šiais metais ekonomika turėtų grįžti į 2006-2007 m. ekonomiką, kokia ji buvo prieš didįjį augimą. Tai reiškia, kad biudžete suplanuotos išlaidos turės dar mažėti daugiau negu 2,500,000,000 Lt (maždaug \$1,000,000,000).

„Galim save [paguosti](#), kad 2007 m. valstybė su to meto išlaidomis gyveno visai neblogai“, - pasakė ministras pirmininkas.

Ką tu galvoji apie padėtį Latvijoje ir Lietuvoje? Parašyk mums. Mūsų adresas:

redaktore@laikaivaikams.org

Žodynėlis.

bankrotas: valstybė ar firma bankrutuoja, kai nebegali apmokėti savo [skolų](#). Normaliai, valstybės ir firmos nuolat skolinasi ir skolas (su [palūkanom](#)) tvarkingai apmoka. Tačiau jei valstybė ar firma skolinasi žymiai daugiau, negu galės apmokėti, niekas nenori jai skolinti pinigų, nes žino, kad skolos neatgaus. Tada valstybė ar firma turi sumažinti savo [išlaidas](#), kad skolintojas sutiktų skolinti pinigų; bankruptcy

skola: Jei tau reikia pinigų, gali paprašyti konors, kad tau duotų ir pažadėti, kad pinigus gražinsi. Pinigai, kuriuos gauni, vadinasi skola. Tas, kuris tau paskolina pinigus, vadinasi skolintojas. O tu esi jo skolininkas. Normaliai skolintojas tavęs paklaus, kaip uždirbsi tuos pinigus, kad galėtum juos gražinti. Jei skolintojas netiki, kad galėsi juos uždirbti, tau pinigų neduos; loan

palūkanos: Kai skolininkas paskolina pinigus, jis už jo pinigų naudojimą pareikalauja užmokesti, kuris vadinasi palūkanos. Jei palūkanos aukštos, žmonės mažiau skolinasi, nes nenori mokėti aukštų palūkanų. Jei palūkanos žemos, žmonės daugiau skolinasi, nes jie tiki, kad galės mokėti palūkanas. JAV valdžia kontroliuoja skolinimo procesą kontroliuodama palūkanų lygį; interest

išlaidos: pinigus, kuriuos išleidi. Valstybės išlaidos yra įvairios: ji moka algas kariuomenei, policijai, mokytojoms, seimo nariams, ministrams, ir t.t. Taip pat ji turi nuolat mokėti savo skolas ir jei yra pažadėjusi kam nors duoti pinigų, turi pažadą ištesėti. Pavyzdžiui, Lietuva pažadėjo per sekančius dvejus metus Gruzijai duoti 3,400,000 litų (žr. “Laikai vaikams” [sausio numerį](#)); expenditures

ekonomika: viskas, kas rišasi su gamyba krašte – gaminių produkcija, pirkimas, darbininkai ir t.t. Kai ekonomika mažėja, pirkėjai mažiau perka, gamintojai mažiau uždirba ir turi atleisti darbininkus. Kai ekonomika auga, pirkėjai daugiau perka, gamintojai daugiau gamina ir turi samdyti daugiau darbininkų; economy

pasaulinė ekonominė krizė: kai visame pasaulyje trūksta pinigų – visų šalių valdžios turi mažinti biudžetus (žr. “Laikai vaikams” [spalio, lapkričio, sausio ir vasario numerius](#)); world economic crisis

prekyba ir pramonė: prekyba – pirkimas ir pardavimas, o pramonė – produktų gaminimas; commerce and industry

patikimas: kuriuo galima pasitikėti, kad gražins skolą ir apmokės palūkanas; trustworthy

vyriausybė: dalis valdžios, kuri skirsto biudžetą ir vykdo įstatymus; susideda iš ministro pirmininko ir jo ministrų; Prime Minister and his Cabinet

ministras pirmininkas: vyriausybės vadovas

biudžetas: ekonominis planas, kuris numato kiek bus pajamų ir kiek išlaidų. Svarbu, kad numatytos išlaidos nebūtų didesnės už pajamas; budget

mokesčiai: valstybės piliečiai moka valdžiai pinigus, kad ji galėtų veikti ir teikti įvairius patarnavimus, pvz., mokymą, vidinį saugumą, gatvių valymą, krašto gynybą ir pan.; taxes

mitingas: viešas susirinkimas svarbiems, dažniausiai politiniams, klausimams svarstyti ar nuomonėm išreikšti; demonstration

riaušės: masinės peštynės, rietenos; riots

išlaidos: pinigai išleisti kam nors apmokėti; expenditures

pasitraukti: išeiti iš pareigų; to resign

štabas: grupė žmonių, kurie kartu veikia ir kam nors vadovauja; staff

lats: Latvijos piniginis vienetas. Latvijos vyriausybė kontroliuoja lats vertę, kad jis būtų lygus maždaug 1.4 eurų, maždaug 4.9 litų; lat

stabilumas: kad būtų tik maži pasikeitimai; stability

konservatyvus: biudžetas yra planas, kuris turi spėti apie ateitį – turi spėti kiek ekonomika augs ar mažės. Jei spėjimai prileidžia, kad ekonomika gerokai mažės, biudžetas vadinamas konservatyvus; conservative

paguosti: raminti; to console